

Petrányi Zsolt

Best of Diploma megnyitó – 2025. július 9.

Tisztelt Egybegyűlte,

kedves Friss Diplomások, most elsősorban hozzátok intézem szavaimat!

Gerber Pál képzőművész 2005-ben egy slide-showt állított ki, „A művész útja” címmel. Az akkor 49 éves Gerber ironikus helyzeteket, talált képeket párosított össze mondatfoszlányokkal, amelyek így, a diákat egymás után nézve egy hosszú, összetett mondattá álltak össze a művész helyzetéről a világban. Ez pedig így hangzott:

„A művész megérkezik / a teljességbe / ebbe az univerzumba / ahol mindent átfogó figyelmével lehajol a mikro... / és felnéz a makro jelenségekig / alkalmanként megkínózzák a hétköznapiak / olykor ingerült lesz / de megőrzi humorérzékét / majd összetörik / kiüresedik / és elárvul / szimbólumokban kezd gondolkodni / kivonul / és protestál / életstratégiája szerint vagy helytáll / vagy menekül a hullámokon / gyakran rossz álomból ébred / újra gyerek szeretne lenni / és elhajózni / a sivatagból / elindul az úton / ahol erős hatások érik / megijed, hogy eltévedt / majd úgy érzi hazatért / szobájában bőröndökkel állva / nagy terveket kovácsol / de az események keresztezik elképzeléseit / amint reménytelen arccal / kiér az alagútból / úgy tűnik menedéket talál / élvezi a napfényt / díjat kap / társaságba jár / vagy szarik a káosz társadalmára / a magány után / keresi a közösséget / miközben keresi a másikat és önmagát / egyszerű történetekbe bonyolódik / megáll, mint aki gondolkodik / felnéz az égre / előveszi szerszámain / egy világot akar építeni / összeköt múltat és jövőt / a realitásokba kapaszkodik / kipróbálja, megmutatja erejét / fel... / s alá járkal / a kultúra világában / levegőt kíván ebbe a térbe / hogy majd erőfeszítések közepette / becipelje magát az intézménybe / ahol nyitott szemmel álmodozva kiállítja önmagát.”

Gerber humora, öniróniája és éleslátása örökérvényű: a felolvasott hosszú mondat persze így üres, a képek nélkül, csak hogy egy példát mondjak, az „életstratégiája szerint helytáll” feliratú képen például Superman-ról látunk egy fekete-fehér fotót, aki egy hiányzó sındarabot a testével helyettesít, hogy megakadályozza a vonat kisiklását. Gerber ezt az összetett, élettapasztalatán

alapuló művét akkor hozta létre, amikor már volt hova visszatekintnie, volt mit összefoglalnia, látta a művész karrier képét, vágyait, csalódásait és örömeit. Mert a művészek zöme - nagyon helyesen - idealistán érkezik ebbe a világba, a legjobb szándékkal és bizalommal kezd alkotni és remélni, hogy a művei megtalálják a maguk közönségét, és bekerülnek az intézményekbe kiállítások formájában, aminek következménye, hogy végül gyűjtők és múzeumok falait díszítik.

Nyilván arra mindenki fel van készítve, hogy az alkotás magánnyal, konfliktussal, reményvesztéssel is jár, de mint ahogy ezt a művészet történetében számtalanszor megfigyelhettük, ezek a negatív érzések rendszerint a kreativitás kiinduló pontjai, amiből valami új, valami szenzációs születhet. Azt kívánom mindenkinek, akivel ez megtörténik, hogy minél tovább tartsa fenn ezt a kreatív állapotot.

Gerber után, ha kevésbé humorosan, de bennem is felmerült, hogy megfogalmazzak néhány irányelvet, amit egy diplomát kapottnak mondhatnék, tanácsként. Ezek persze közhelyek, de lehet, hogy a várt ismétlésük csak aláhúzza fontosságukat.

Ilyenek jutnak eszembe:

Légy önmagad! – a tiétek egy ilyen szakma, hogy abból tartósan nem születik jó eredmény, ha mintákat kerestek és követték, mint a siker receptjeit.

Tájékozódj, járd körül azt, ami érdekel – ha megvan, mi foglalkoztat, abban tényleg mélyedj el, és keresd annak vizuális kifejezési lehetőségeit

Ne a best practice-ből indulj ki, hanem a neked fekvő megoldásból – mert nincs best practice, mindig az nyert, aki el tudott térni a gyakorlattól.

Ne hasonlítgasd magad másokkal, de tudj arról, aki rád hasonlít - rengeteg művész van, aki hasonló eredményre jut, mint Te. A forma lehet azonos, ha az indok eltérő. Ezért figyelj arra, hogy az indokaid legyenek érthetőek, mert akkor értelmezhető lesz az is, ha formailag van rokona a munkáidnak.

Ne változtass a stílusodon, csak ha tényleg megérettél rá – gyakori, hogy valami külső hatás miatt a művészek változtatnak a stíluson, a médiumon, de legtöbbször túl korán, aminek az is az eredménye, hogy ami jól sikerült, abból kevés marad.

Olvass sokat – na ez tényleg egy közhely, de igaz, mert a legtöbb inspiráció és indok a műveidhez különböző regényekből, esszékből és tanulmányokból származhat.

Bár a vizualításban vagy otthon, muszáj beszélned a munkáidról – különben lehet, hogy mások hülyeségeket fognak terjeszteni róluk.

Tudd, hogy a kritikusok villogni akarnak – ezért ne törjön meg, ha a munkáidat szidják – legyél biztos abban, amit csinálsz.

Legyél holnap mélyebb és sokrétűbb – ez kikezdheteretlen.

Beszélgess kurátorokkal, keresd azt, aki hozzád hasonlóan gondolkodik.

Végül tudd, hogy egy hajóban evezünk! Lassú víz partot mos, valamint a türelem rózsát terem!

Ha most azt gondolnátok, hogy ez egy jó végszó volt, akkor tévedtek, mert van még egy nehezítés a pályán, és ez pedig a networkról szól, arról, hogy ahhoz, hogy megismerjenek, és értékeljék a munkáitokat, nemhogy aktivizálnod kell magatokat, de még stratégiákat is ki kell találnotok, hogy integrálódjatok a művészeti világ szereplői közé. Arra kérlek, ne legyenek összeesküvéselméleteitek, hanem álljatok pozitívan ehhez a kérdéshez, mert más út úgyszincs. Ha jók és egyre érettebbek a munkáitok, reális célokat tűztök ki magatok elé, azzal megteremtitek azt a szituációt, hogy az intézményrendszer játékosai foglalkozzanak veletek. Erre is van szakirodalom, Pablo Helguera: *Stílus a kortárs képzőművészetben* a címe, ha feltűnik egy antikvár példány, azonnal vegyétek meg. Elöljáróban annyit a könyvről, hogy a szerző a sakkjáték figuráihoz hasonlítja a művészeti élet szereplőit, amiben a gyalog a művész, a futó a kritikus, a ló a galériatulajdonos, a kurátor a bástya, a királynő a gyűjtő, a király pedig a múzeumigazgató. Ebből már elképzelhető, hogy az élet bonyolult, de szép. És a lényeg az, hogy nincs végszó, mert, hogy is lehetne bármit is kimondani azoknak, akik a pályájuk elején állnak. E lőttetek a lehetőségek tárháza.

E szavakkal a kiállítást megnyitom.

Elhangzott 2025. július 9-én a Magyar Képzőművészeti Egyetem Best of Diploma kiállításának megnyitóján a Hungarian Art and Business művészeti központban.